

általán már beszélhetünk így, hogy középiskoláik mind jól fel vannak szerelve különféle játékeszközökkel, és hogy nagyobb részben rendszeren a városok részéről játszótereik is vannak.

Játékuk azonban, igen csekély kivétellel, rendszeren a kezdők játékanak tekintendő. Tétovázó magatartásuk, bizonytalan mozgásuk összem hasonlítható a mi tanulóink gyors, ügyes és határozott fellépésével. Semmi kétség benne, hogy ha mi általánosan megkezdjük a játékot s ha csak félig-meddig is kellő játszótérrel és eszközökkel rendelkezünk, akkor azonnal ott leszünk, a hol ők most állanak. Hiszen a kis labdát jóval ügyesebben kezeljük, mint a németek, sőt egy-két intézetünk a tulajdonképeni németjátékokban is határozottan jobb a legkiválóbb német intézetek bármelyikénél.

(Folytatjuk.)

OTTÓ JÓZSEF.

AZ ÉRETTSÉGI LATIN DOLGOZAT ÜGYE AZ ORSZ. KÖZOKTATÁSÜGYI TANÁCSBAN.

A közokt. tanács felterjesztése a vallás- és közokt. miniszter úrhoz.

A Gymnasiunai Utasítások, annak többszörös hangsúlyozása mellett, hogy ma a latin nyelv tanításának már nem lehet gyakorlati célja, a magyar-latin stílusgyakorlatokat és fordításokat csupán abból a szempontból hagyták meg, hogy általuk egyrészt az olvasott író gondolatkinése és kifejezésmódja jobban megerősödjék a tanulóban, másrészt, hogy a gyakorlatok a nyelvi és formai érzéket, különösen a magyar stílus érdekében, fejleszszék és erősítsék. A fordítás és stilizálás tehát latin tanításunk mai stadiumában nem öncél többé, hanem szolgálatában áll a latin nyelvi és irodalmi tanítás elé szabott általános feladatoknak, a tárgyi érdek, az irodalmi és historiai érzék, s különösen a formai ízlés felkeltésének és ápolásának.

Az Utasításokban körvonalozott ezen célokkal azonban, melyek természetszerűleg hivatva vannak a tanítás módszerét is irányítani, ellentétben állott az a másik, végső cél, melyet az érettségi vizsgálaton a tanuló elé tűztünk, midőn tőle nem az olvasott írók feldolgozott anyagának tartalmi és formai elmélyítésére szolgáló feladat megoldását, hanem teljesen ismeretlen tartalmu szöveg alapján valóságos stilizálást, tehát majdnem önálló alakítást követeltünk. Végső czélul tűztünk ki olyas valamit, a mire az egész oktatás már nem tendál, s a mit ennél fogva nem is lehetett elérni, nem is szólva más nagy nehézségekről, mint pl. arról,

hogy ily cél elérésére segédeszközeink is teljesen hiányoztak, sőt talán itt-ott maguk a tanárok sem voltak eléggé jártasak a latin fogalmazásban. Ily körülmények közt nem is ütközhattünk meg azon a valóban elégtelen eredményen, mely az érettségi vizsgálatokon készült dolgozatoknak nagy részében mutatkozott.

Igy fogva fel a kérdést, a szakosztály a mai latin pensumnak, mint tanulmányi végső czélnak elejtését és megfelelő intézkedéssel való pótlását egy értelemmel javasolja. De midőn ezt teszi, még külön is hangsúlyozni kívánja, hogy ezen elejtést nem azon indokból pártolja, mintha vele talán valamely, állítólag túlságos tehertől akarná felszabadíttatni a gymnasiumot, vagy mintha talán a külföld némely államának hasonló intézkedései folytak volna be elhatározólag megállapodásaira, hanem mert a latin pensumnak, a régi iskolából átöröklött és jelen módszerünkbe bele nem illő e residuumnak elejtésében és megfelelő pótlásában tulajdonképen a végső czélnak a többi célokhöz való helyes alkalmazkodását látja.

Az imént mondottak kezünkbe adják azokat a szempontokat is, melyekből ki kell indulnunk, ha arról van szó, hogy a magyar-latin pensumot más intézkedéssel pótoljuk :

1. Annak, a mit a latin pensum helyébe teszünk, lehető össze-függésben kell állania az iskolai olvasmánynyal, a nélkül, hogy vele azonos volna.

2. A feladatnak arra kell szolgálnia, hogy világosan megítélhessük a dolgozattól, mennyire képes a tanuló egy latin írott formailag s tartalmilag önállóan megérteni, és az olvasottat anyanyelvén helyesen és szabatosan reprodukálni.

3. A feladat mindenestre álljon oly színvonalon, hogy az elejtett magyar-latin fordítás egyenértékűl szolgáljon.

Véleményünk szerint e követelményeknek megfelelünk, ha minden tanulónak — a magyar-latin fordítás helyett — a következő feladatot tűzzük ki :

1. Latinból magyarra való fordítás az iskolában tárgyalt írónak nem olvasott részeiből, még pedig :

a) egy költőből 20—25 sor, és

b) egy prózairából 20—30 sor.

2. Ezen, fordításuladott szövegeknek a szaktanár által megjelölendő néhány kifejezése grammatikai és stilisztikai, néhány helye pedig tárgyi (archeologiai, mythologiai stb.) szempontból megmagyarázandó.

A feladat minden segédeszköz nélkül, tehát szótár nélkül oldandó meg. A melyik szóról a tanár feltételezi, hogy a tanulók eddigi olvasmányaikból nem ismerik, az ilyen szó magában a feladatban megjelölendő latin értelmével együtt. A mennyiben azonban a közoktatási kormány

egy etymologiai szócsoportok szerint szerkesztett és csupán a szók alap-jelentését magában foglaló jó szótár kiadásáról gondoskodnék, ilyen, de csakis ilyen szótár használata meg volna engedhető, és pedig azon okból, mert a szöveg illető helyén előforduló értelmi árnyalatnak az alapjelen-tésből való pontos megállapítása s az ezzel járó szellemi művelet az érettségi vizsgálat színvonalához méltó, a tanuló önállóságát: eléggé próbára tevő s így az osztályozásnál is biztos kriteriumot szolgáltató feladat.

Magától értetődik, hogy az osztályozásnál szigorúan számba veendő legyen, vajjon a tanuló a kitűzött szöveg értelmét csak megközelítően, avagy minden árnyalatával együtt adta-e vissza, s hogy magyarsága és stílusa az ily átültetéssel járó szellemi munkában való bizonyos gyakor-lottságról és ügyességről tanuskodik-e? A dolgozatok javítása és meg-bírálása tehát a legnagyobb lelkiismeretességgel lesz eszközendő.

Végül a tanács annak is kifejezést kíván adni, hogy a latin stílus-gyakorlatoknak és fordításoknak az Utasítások követelte szellemben és alakban a gymnasiumi tanfolyamon keresztül ezentúl is meg kell maradniok. Fenn kell őket tartani a bevezetőleg jelzett okokon kívül azért is, mert a latin nyelvnek, mint általában minden nyelvnek bár csak a puszta megértésre czélzó elsajátítása és birtokba vétele is más-képen nem érhető el, mint ha a tanult és olvasott anyagnak legalább némi alkalmazása támogatja a puszta könyvtanulmányt, természetesen mindig kapcsolatban egész latin tanításunk feladataival és mód-szerével, és sohasem az olvasmány nyújtotta alap mellőzésével (mint most sok helyütt történik). A latin nyelv eredményét kockáztatnók — amitől Nmgodnak épen a jelen alkalommal kibocsátott rendelete is óva int — ha némelyek tanácsát követnők, kik a gymnasium leterhelését hozva fel indokul, a magyar-latin fordítás elejtésével nélkülözhetőknék mondott stílusgyakorlatok és fordítások idejét más, különben is elérhető és elerendő czélokra, pl. a reáliákra kívánják fordíttatni.

AZ ORSZÁGOS KÖZOKTATÁSI TANÁCS ALBIZOTT-SÁGÁNAK JELENTÉSE

a tankönyvbírálat és engedélyezés ügyében,

A nm. vall. és közokt. m. kir. miniszter úr 1893. nov. 12-én kelt 48961. sz. a. magas rendeletével felszólította az Orsz. Közokt. Tanácsot, hogy a tankönyvbírálat és engedélyezés ügyét a számbavehető érvek mindenoldalú mérlegelése mellett beható tanulmány tárgyává tegye, s